
**DE BLAASJESKRAB, *HEMIGRAPSUS SANGUINEUS* (DE HAAN, 1835),
VOOR HET EERST OP HET NEDERLANDSE STRAND
STEVEN CAMPBELL & REINDERT NIJLAND**

In april 2000 werd de uit Azië afkomstige krabbensoort *Hemigrapsus penicillatus* voor het eerst aangetroffen in Nederland. De soort kreeg de Nederlandse naam Penseelkrab en zijn verspreiding werd scherp in de gaten gehouden. (Nijland & Beekman, 2000). De snelle opmars van dit krabbetje is meerdere malen het onderwerp geweest van artikelen in onder andere het Zeepaard en inmiddels heeft zich in Zeeland een zichzelf in stand houdende populatie gevestigd, die zich nog steeds uitbreidt. Op dit moment is het krabbetje algemeen aan dijkvoeten in de Ooster- en Westerschelde en op enkele plaatsen hierbuiten. Voor het recentste overzicht van de verspreiding en enkele kleurenfoto's, zie Nijland, 2003. Tevens heeft de Penseelkrab nu ook een groot deel van België veroverd (Dumoulin, 2004). Op 12 oktober dit jaar zaten er bij de Zuidbout in de Oosterschelde onder elke steen die werd omgekeerd meerdere Penseelkrabben. De nog aanwezige strandkrabben waren veruit in de minderheid (waarneming R. Nijland).

Enkele maanden voor de ontdekking van *H. penicillatus* in Nederland werd er tijdens een duik bij de Schelphoek in de Oosterschelde een ander Aziatisch krabbetje aangetroffen: *Hemigrapsus sanguineus*. Er werden twee geïsoleerde mannetjes gevonden. Daarna zijn er, ondanks uitgebreide onderzoeken, geen exemplaren meer in de Nederlandse wateren gezien. (D'Udekem d'Acoz & Faasse, 2002). Hierin is nu verandering gekomen. In april 2003 werden door Steven Campbell twee levende exemplaren van *H. sanguineus* aangetroffen onder stenen op de pier van Hoek van Holland.

VINDPLAATS

In april 2003 liep de eerste auteur op het strand van Hoek van Holland om krabben te zoeken. Bij de pier vond hij een rugschildje van *Hemigrapsus spec.* Op dat moment veronderstelde hij dat het een rugschildje van *H. penicillatus* betrof. Aangespoord door de vondst van dit rugschild ging hij de pier op om zo wellicht tussen de rotsen levende Penseelkrabben te zoeken. Tijdens het stenen keren trof hij een losliggend rugschild aan van ongeveer 35 mm breedte. Dit was erg opvallend omdat *H. penicillatus* deze grootte slecht zeer zelden

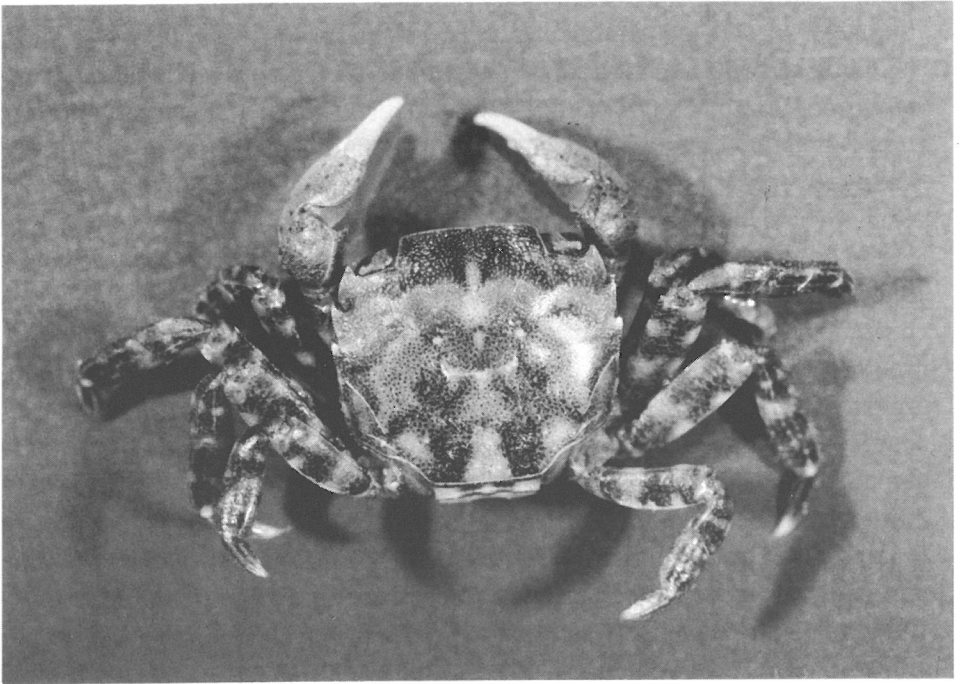
bereikt. Dit was de motivatie om nog verder de rotsen van de pier in te trekken. Ongeveer waar de golven het strand bereikten, ontdekte hij door stenen te keren tussen de grote blokken van de pier een levend mannetje met een carapax-breedte van 18 mm. Na lange tijd zoeken werd 10 à 20 meter verderop nog een mannetje aangetroffen, die enkele millimeters groter was. Ook deze zat verscholen tussen kleine stenen en blokken. Beide exemplaren zijn verzameld en opgenomen in de collectie van Steven. De krabben zaten niet verscholen onder stenen in een van de vele getijdenpoeltjes onder aan de pier, maar hoger in de getijdenzone langs het talud. Beide exemplaren zijn gevonden aan het lange rotsstrandje aan de noordkant van de pier. Overige soorten die ook rondkropen waren Strandkrabben (*Carcinus maenas*) en Noordzeekrabben (*Cancer pagurus*). Eenmaal thuisgekomen werd al snel duidelijk dat het niet ging om *H. penicillatus*, maar om *H. sanguineus*!

Na deze vondst keerde Steven in de zomer van 2003 nog een aantal keren terug. Ook deze bezoeken waren redelijk succesvol. Helaas geen levende of complete exemplaren meer, maar tussen het aanspoelsel wel een aantal fragmenten (looppoten en scharpoten). Deze zijn nu gedroogd en ook opgenomen in Stevens' collectie.

Bij een bezoek van Reindert en Wiebe Nijland aan de pier van Hoek van Holland op 31 januari 2004 troffen zij een vrij klein mannelijk exemplaar van *H. sanguineus* aan tussen het schelpengruis onder de grote blokken. Ook Steven trof in februari 2004 nogmaals een exemplaar van deze soort aan.

BESCHRIJVING

Een uitgebreide beschrijving van het genus *Hemigrapsus* en *H. sanguineus* inclusief afbeeldingen van de specifieke determinatiekenmerken wordt gegeven in het artikel van d'Udekem d'Acoz & Faasse (2002) in Zeepaard 62(4). De hier volgende beschrijving is hier van afgeleid en aangevuld met eigen observaties. We noemen kort de belangrijkste kenmerken en beschrijven tevens hoe het dier eenvoudig in één oogopslag van de Penseelkrab te onderscheiden is. De Blaasjeskrab heeft een vierkant rugschild met een (vrijwel) rechte voorrand en drie anterolaterale tanden. Op de scharen van de mannetjes bevindt zich een bolle, lederachtige blaas aan de basis van de beweegbare vinger. De carapax is bruinrood tot bijna zwart gespikkeld op een lichte, gelige achtergrond. Door lokale verschillen in dichtheid van de bruinrode spikkels bevat het rugschild een duidelijk symmetrisch vlekkenpatroon.

Figuur 1. De Blaasjeskrab - *Hemigrapsus sanguineus*

Hoewel de Blaasjeskrab in eerste instantie veel lijkt op de Penseelkrab zijn er enkele eenvoudige kenmerken om ze uit elkaar te houden. Wat als eerste opvalt, is het kleurverschil: *H. penicillatus* is min of meer effen bruingroen, met soms witte vlekken. *H. sanguineus* is roodbruin tot zeer donkerrood, met een duidelijk symmetrisch vlekkenpatroon op het rugschild en opvallende lichte en donkere banden over de looppoten. De Blaasjeskrab kan bovendien een rugschildbreedte bereiken die een centimeter groter is dan de Penseelkrab (~45 mm voor *H. sanguineus*, ~35 mm voor *H. penicillatus*). Een ander duidelijk verschil zijn de vlekken op de scharen. *H. sanguineus* heeft vele duidelijke, opvallende rode vlekken op de scharen. De scharen van *H. penicillatus* bevatten veel minder en ook veel kleinere vlekken. De mannetjes van *H. sanguineus* hebben een lederachtige blaas op de scharen, terwijl de mannetjes van *H. penicillatus* en stevige pluk penseelachtig haar op de scharen hebben. Naast deze makkelijk waarneembare verschillen is onderscheid tussen beide soorten met zekerheid vast te stellen door te kijken naar de infra-orbitale regio. Dit

is de regio van de voorkant van het rugschild onder de ogen. Deze is het beste te zien door de krab op de rug te leggen. Het gaat specifiek om de hier aanwezige kromme richel die begint onder de ogen en parallel aan de voorrand naar de zijkant van het rugschild loopt. Deze richel is bij *H. sanguineus* vrij regelmatig, en als deze met een loep wordt bekeken, is te zien dat er een regelmatig patroon van dwarsstreepjes op deze richel aanwezig is. Bij *H. penicillatus* is deze richel niet regelmatig maar op verscheidene plaatsen ingesnoerd en ingedeukt; bij 10x vergroting is ook te zien dat de dwarsstreepjes niet regelmatig aanwezig zijn.

TOEKOMSTIGE VERSPREIDING

Het lijkt er op dat *H. sanguineus* zich voor langere tijd heeft weten te handhaven op in ieder geval één locatie langs de Nederlandse kust. Het is nog wat vroeg om te spreken van een definitieve vestiging, maar dat de Blaasjeskrab een blijvertje is lijkt zeer waarschijnlijk.

Het is dan ook erg belangrijk dat er hier en in geschikte habitats daaromheen gericht naar deze soort gezocht blijft worden. *H. sanguineus* is een soort die goed kan overleven in onbeschutte biotopen en zich vooral in het medio en hoog littoraal van rotskusten thuis voelt. Dit in tegenstelling tot *H. penicillatus* die een grote voorkeur heeft voor beschutte biotopen waar ze zich goed kunnen verschuilen en kunnen wegkruipen in de modder (d'Udekem d'Acoz & Faasse, 2002). Waarschijnlijke vindplaatsen voor de Blaasjeskrab zijn dan ook de kunstmatige rotsstranden in de vorm van havenpielen (bijv. Scheveningen, IJmuiden, Den Helder en Texel). De introductie van deze nieuwe exoot op de Nederlandse kust maakt de spoeling voor de nu nog overal aanwezige Strandkrab (*Carcinus maenas*) nog dunner. Waar de relatief kleine Penseelkrab waarschijnlijk niet in staat zal zijn om de Strandkrab in het geheel te verdringen, is de Blaasjeskrab een stukje groter en daarom ook een geduchtere concurrent. In Noord-Amerika is *H. sanguineus* er in geslaagd de inheemse krabbenpopulatie drastisch te reduceren. Hoe het in Europa zal gaan, kunnen we alleen maar afwachten. Het is niet onwaarschijnlijk dat over 15 jaar twee Aziatische krabben de meest algemene soorten langs de Nederlandse kust zijn. De Strandkrab is dan een zeldzaamheid is geworden waarvan de vondst een unicum is geworden.

SUMMARY

The first discovery of *H. sanguineus* at the Dutch shore is reported. Two male specimens were collected in April 2003, under stones at the pier of Hoek van Holland. Also molting skins were found at the beach next to the pier. In January and February 2004 the species was still present at this location. A detailed description of circumstances of collection and a description of the easy to use determination characteristics is given. Especially the distinguishing characteristics between *H. penicillatus* and *H. sanguineus* are discussed. It is speculated that like *H. penicillatus* also *H. sanguineus* will be able to develop a large population in the Netherlands which can have a severe effect on the existing populations of *Carcinus maenas*.

LITERATUUR

- NIJLAND, R. & J. BEEKMAN, 2000. *Hemigrapsus penicillatus* De Haan 1835 waargenomen in Nederland. *Het Zeepaard* 60(3): 169-171.
- D'UDEKEM D'ACQZ, C. & M.A. FAASSE, 2003. De huidige status van *Hemigrapsus sanguineus* (de Haan, 1835) en *H. penicillatus* (de Haan, 1835) in de noordelijke Atlantische oceaan, in het bijzonder in Nederland, met opmerkingen over hun biologie (Crustacea, Decapoda, Brachyura). *Het Zeepaard* 62(4): 110-115.
- Nijland, R., 2003. *Hemigrapsus penicillatus*: Een nieuwe krab in Nederland. *Natura* 100 (3): 72-74.
- DUMOULIN, E., 2004. Snelle areaaluitbreiding van het penseelkrabbetje *Hemigrapsus penicillatus* (de Haan, 1835) langs de kusten van de Zuidelijke Bocht van de Noordzee, status van haar opmars in de Westerschelde en beschouwingen over de ecologie en het gedrag van de soort. *De Strandvlo* 23(1) in press.

Adressen van de auteurs:

Steven Campbell
Oosterstraat 12B
3134 NP Vlaardingen
kingcrab@planet.nl

Reindert Nijland
Gerbrand Bakkerstraat 102B
9713 HP Groningen
R.Nijland@biol.rug.nl